

Molnár András

Jogábrázolás a modern spekulatív irodalomban

– absztrakt –

A jog és az irodalom kapcsolatának vizsgálata a „magas”, kanonikus irodalom bevonásával kezdődött, ami kézenfekvő, mert e vizsgálódás számára magától értetődően kínálkozik az az irodalmi örökség, ami egy adott kultúrkörben közös referenciaként szolgál. Ez a „magától értetődőség” két, egymást részben átfedő indok alapján következett. Az egyik indok a referencijellegből adódik: a figyelem a „klasszikus” műveltség körébe sorolható művekre irányul. A másik indok a minőség kérdésével függ össze: a „magas” és az „alacsony” irodalom megkülönböztetése azon alapszik, hogy az előbbi esztétikai szempontok alapján, a művészeti érték szem előtt tartásával készül, az utóbbi ezzel szemben vagy tömegtermelés-jelleggel készült piaci termék, vagy magas esztétikai értéket nélkülöző alkotás. Az, hogy a jog és irodalom kutatások visszatérő jelleggel irányítják a figyelmüket olyan sokrétű művekre, mint Shakespeare, Dickens, Dosztojevszkij írásai, azt a benyomást kelti, hogy ez az irányzat elsősorban a „magas” irodalommal foglalkozik.

Mindeközben az irodalomtudomány egyes ágazatai éles kritikával fordultak a klasszikus irodalom kanonikus státusza, illetve az irodalmi kánon intézményesült jellege felé, és az irodalmi kánon konstruált, hatalmi jellegét hangsúlyozták. A jogi narratológia a nézőpontok és narratívák versengésének hangsúlyozásával egyfajta „trónfosztást” fogalmazott meg a kanonizált nézőpontokkal szemben. Egy másik téren a „magas” és az „alacsony” irodalom közötti különbségtétel kérdőjeleződött meg azzal, hogy a jogtudomány felfigyelt a populáris kultúra – és benne a populáris irodalom – jogszociológiai aspektusaira. Előadásomban a spekulatív irodalomból vett példákkal igyekszem szemléltetni a jogi narratológia e figyelemeltolódását.